

BUTLLETI

DE L'

INSTITUT PROVINCIAL D'HIGIENE

Revista gratuïta de divulgació sanitària

Publicació mensual del servei sanitari provincial

SUMARI

	<u>Pags.</u>		<u>Pags.</u>
<i>Estudi estadístic de la tuberculosi pulmonar a l'Hospital i Dispensari de Lluita Antituberculosa i Acció Social de les Comarques Gironines . . .</i>	1	<i>Cicle de conferències organitzat pel Servei de Puericultura de la Comissaria delegada del Govern de la Generalitat a Girona. . . . .</i>	16
<i>Proyecto de nueva organización de los servicios sanitarios municipales . . .</i>	13	<i>Inspección provincial de Sanidad . . .</i>	23
		<i>Disposiciones oficiales . . . . .</i>	24

Estudi estadístic de la Tuberculosi Pulmonar a l'Hospital i Dispensari de Lluita Antituberculosa i Acció Social de les Comarques Gironines

Pel Dr. Josep M.ª Bosch i Masgrau

La Tuberculosi Pulmonar a l'Hospital de les Comarques Gironines en els anys de 1929 al primer trimestre de 1932

El quatre de maig de 1929 va inaugurar-se aquest servei, quines clíniques foren construïdes a la part alta de l'Hospital, constant de dues seccions, homes i dones, de 15 llits cada una d'elles, fent-se càrrec de les mateixes el Cap de clínica, metge tisiòleg de l'Hospital, Dr. Josep M.ª Bosch i Masgrau.

Tan bon punt va inaugurar-se es pogué apreciar la insuficient cabuda de les sales, pel superior nombre de malalts, al de llits buits que quedaven, tenint que emplaçar els nous ingressats entre els malalts de medicina general.

Tenint això en compte, la Comissaria Delegada del Govern de la Generalitat de Catalunya a Girona, va prendre l'acord de construir dues noves sales, a les parts altes i laterals de l'edifici, amb una cabuda cada una d'elles per a 20 malats.

La seva construcció toca ja al seu acabament i segurament podrà inaugurar-se dintre uns dos mesos.

El servei es troba totalment ben atès, disposant de tota mena de material per a diagnòstic i tractament.

Estudi Estadístic

Com pot veure's pel quadro que segueix, des del 4 de Maig de 1929 fins a 31 de Març de 1932, passaren per aquest servei 426 malalts, corresponent a 253 homes i 173 dones:

	De 5 a 19 anys		20 a 39 anys		40 a 59 anys		60 anys endavant		Edat desconeguda		RESUM TOTAL		TOTAL GENERAL	Enfermitats tractades		Total enfermitats tractades	ACABAMENTS				Enfractament	
	H.	D.	H.	D.	H.	D.	H.	D.	H.	D.	Per alta			Per mort			H.	D.	H.	D.		
											H.	D.		H.	D.							
Maig a Desembre de 1929...	15	15	47	24	21	9	1	1	—	84	49	133	—	—	133	39	18	21	10	24	21	
1930	4	9	38	39	32	5	—	1	—	74	54	128	24	21	173	47	30	25	19	26	26	
1931	14	12	29	42	23	4	2	1	1	69	59	128	26	26	180	48	48	26	11	21	26	
Primer Trimestre de 1932 ...	4	3	15	5	6	3	1	—	—	26	11	37	21	26	84	7	5	9	2	31	30	
TOTALS...	37	39	129	110	82	21	4	3	1	253	173	426	71	73	570	141	101	81	42			

De l'estudi del precedent quadro, pot deduir-se, que, de 20 a 39 anys, tant en els homes com en les dones ha estat el màxim de morbiditat, seguint amb ordre decreixent en els homes de 40 a 59 anys, i en les dones de 5 a 19 anys. Sortiren per alta 141 homes i 101 dones, i per defunció 81 homes i 42 dones.

Els oficis que més contingent de malalts han donat han estat els següents: pagès, 31'50 per cent; fàbriques, 26'70 per cent, i criades, 11'40 per cent.

OFICIS	1929	1930	1931	Primer t. 1932	TOTAL	Per 100
Pagès	16	25	11	14	66	30'51
Fàbrica.	15	17	14	10	56	26'70
Criada	2	3	11	8	24	11'40
Peó	—	2	4	—	6	2'80
Carreter	1	1	1	2	5	2'30
Mecànic	1	1	3	3	8	3'80
Escrivent	1	—	1	—	2	0'95
Camarer	2	3	3	—	8	3'80
Sastre	1	—	1	—	2	0'95
Flequer	1	—	1	—	2	0'95
Carnisser	1	—	1	—	2	0'95
Modista	1	1	2	1	5	2'30
Pastor	—	—	1	—	1	0'47
Fuster	1	1	1	2	5	2'30
Barber	—	1	1	2	4	1'90
Sabater	—	—	1	—	1	0'47
Taper	3	2	—	—	5	2'30
Paleta	—	—	1	1	2	0'95
Mariner	1	2	—	—	3	1'43
Drapaire	1	—	—	—	1	0'47
Músic	—	1	—	—	1	0'47
					209	

Formes de Tuberculosi

ANY 1929

	Total	H.	D.	Per 100		Total %.
				H.	D.	
Tuberculosi fibrosa	9	5	4	10	8	18
Id. fibro caseosa doble	12	6	6	12	12	24
Id. caseosa doble	9	8	1	16	2	18
Id. caseosa unilateral	1	1	—	2	—	2
Id. fibrosa unilateral	2	2	—	4	—	4
Neumonia tuberculosa	2	—	2	—	4	4
Infiltració opical. D..	1	1	—	2	—	2
Id. id. E..	2	—	2	—	4	4
Pleuresia tuberculosa	2	2	—	4	—	4
Tuberculosi cavitària. D.	8	7	1	14	2	16
Id. id. E.	1	1	—	2	—	2
Id. id. Doble	1	—	1	—	2	2
	50	33	17			

Formes de tuberculosi ANY 1930

	Total	H.	D.	Per %		Total %
				H.	D.	
Tuberculosi fibrosa doble . . .	6	2	4	3'4	6'7	10'1
Id. id. unilateral . . .	1	1	—	1'6	—	1'6
Id. caseosa doble . . .	9	4	5	6'7	8'4	15'1
Id. id. unilateral D. . .	4	3	1	5'0	1'6	6'6
Id. id. id. E. . .	3	1	2	1'6	3'08	4'14
Id. fibro caseosa doble . . .	8	2	6	3'2	10'1	13'4
Id. id. id. D. . .	4	2	2	3'4	3'4	6'8
Id. id. id. E. . .	4	3	1	5'0	1'6	6'6
Id. cavitària doble . . .	7	5	2	8'4	3'4	11'8
Id. id. D. . .	3	2	1	3'4	1'6	5'
Id. id. E. . .	1	—	1	—	1'6	1'6
Neumonia tuberculosa . . .	—	—	—	—	—	—
Pleuresia tuberculosa . . .	3	3	—	5'0	—	5'
Infiltració apical. D. . .	—	—	—	—	—	—
Id. id. E. . .	3	2	1	3'4	1'6	5'
Neumotoraxs natural . . .	3	2	1	3'4	1'6	5'
	59	32	27			

Formes de tuberculosi ANY 1931

	Total	H.	D.	Per %		Total %
				H.	D.	
Tuberculosi fibrosa doble . . .	12	5	7	8'3	11'6	20
Id. id. unilateral . . .	2	1	1	1'6	1'6	3'3
Id. caseosa doble . . .	11	9	2	15	3'3	18'3
Id. id. unilateral Dreta . . .	2	1	1	1'6	1'6	3'3
Id. id. id. Esquerra . . .	2	1	1	1'6	1'6	3'3
Id. fibro caseosa dobl. . .	10	2	8	3'3	13'3	16'6
Id. id. id. doble . . .	2	1	1	1'6	1'6	3'3
Id. id. id. E. . .	—	—	—	—	—	—
Id. cavitària doble . . .	3	2	1	3'3	1'6	4'9
Id. id. D. . .	—	—	—	—	—	—
Id. id. E. . .	—	—	—	—	—	—
Neumonia tuberculosa . . .	1	—	1	—	1'6	1'6
Pleuresia tuberculosa . . .	9	3	6	5	10	15
Infiltració apical Dreta . . .	2	—	2	—	3'3	3'3
Id. id. Esquerra . . .	1	—	1	—	1'6	1'6
Neumotoraxs natural . . .	3	1	2	1'6	3'3	4'9
	60	26	34			

Formes de tuberculosi

1.er TRIMESTRE de 1932

	Total	H.	D.	Per %		Total %
				H.	D.	
Tuberculosi fibrosa doble . . .	7	2	5	3'8	9'6	13'4
Id. id. unilateral . . .	—	—	—	—	—	—
Id. caseosa doble . . .	5	3	2	5'7	3'8	9'6
Id. id. unilateral Dreta . . .	—	—	—	—	—	—
Id. id. id. Esquerra . . .	2	—	2	—	3'8	3'8
Id. fibro caseosa dobl. . .	8	7	1	13'4	1'9	15'3
Id. id. id. Dreta. . .	1	1	—	1'9	—	1'9
Id. id. id. Esquerra . . .	1	—	1	—	1'9	1'9
Id. cavitària doble. . .	11	5	6	9'6	11'5	21'1
Id. id. D. . .	5	2	3	3'8	5'7	9'5
Id. id. E. . .	5	1	4	1'9	7'6	9'5
Neumonia tuberculosa . . .	2	1	1	1'9	—	1'9
Pleuresia tuberculosa . . .	5	4	1	7'6	1'9	9'5
Infiltració apical Dreta. . .	—	—	—	—	—	—
Id. id. Esquerra. . .	2	1	1	1'9	—	1'9
Neumotoraxs natural . . .	—	—	—	—	—	—
	54	27	27			

Formes de tuberculosi

QUADRO RESUM DE LESIONS CORRESPONENTS A TOTS ELS ANYS

	Homes	Dones	Suma
Tuberculosi fibrosa doble . . .	14	20	34
Id. id. unilateral . . .	2	1	3
Id. caseosa doble . . .	24	10	34
Id. id. unilateral Dreta . . .	5	2	7
Id. id. id. Esquerra . . .	2	5	7
Id. fibro caseosa doble . . .	17	21	38
Id. id. id. D.. . .	4	3	7
Id. id. id. E.. . .	3	2	5
Id. cavitària doble . . .	12	10	22
Id. id. D.. . .	11	5	16
Id. id. E.. . .	2	5	7
Neumonia tuberculosa . . .	3	1	4
Pleuresia tuberculosa . . .	12	10	22
Infiltració apical Dreta . . .	1	2	3
Id. id. Esquerra. . .	3	4	7
Neumotoraxs natural . . .	3	3	6

Dels quadres precedents es dedueix que les lesions que han predominat més, són pel següent ordre:

Fibro caseoses dobles; fibroses dobles; caseoses dobles; cavitàries dobles; caseosa dreta i pleuresies tuberculoses, deduïnt-se d'això exposat que els malalts són enviats als serveis de tisiologia d'aquest Hospital, amb lesions avançades, ja siguin per manca de diagnòstic precoç o bé per desatendre's-en les famílies en els seus últims temps de la malaltia, per això que entenem convenient i necessari intensificar la progaganda entre els metges rurals i poble a l'objecte de què els malalts siguin enviats el més prompte possible, i amb les millors condicions, fent-los-hi entendre pels mitjans, que com més prompte sigui diagnosticada la malaltia, més fàcil serà la seva curació.

Poblacions que han donat major contingent de malalts

Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants	Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants
Adri	2	450	La Bajol	1	194
Aiguaviva	1	665	La Bisbal	6	4.542
Amer	2	3.444	La Cot	1	
Anglès	4	2.820	La Escala	1	2.529
Argelaguer	1	901	Les Planes	1	1.923
Bagur	1	1.776	Les Preses	1	1.181
Borgonyà	1		La Sallera	9	1.620
Bescanó	6	2.198	Lladó	1	1.000
Blanes	1	4.898	Llagostera	1	4.058
Bordils	2	1.135	Llambilles	1	399
Borrassà	1	783	Llansà	1	2.063
Calella de Palafrugell	1		Llorà	2	
Caldes de Malavella	2	2.118	Massanet de la Selva	1	1.796
Camallera	1		Matajudaica	1	
Canet d'Adri	3		Mayà de Montcal	1	607
Campllonch	2	471	Monells	1	348
Campmany	2	711	Olot	2	10.333
Cantallops	1	598	Palafrugell	5	8.796
Cassà de la Selva	10	5.135	Palamós	2	6.253
Celrà	4	1.909	Palau Sacosta	1	410
Colomés	2	366	Palol d'Onyar	1	
Constantins	1		Palol de Rebardit	1	490
Culera	1		Pals	3	1.494
Domeny	1		Pau	1	543
Espinelves	1	447	Pont de Molins	1	569
Figueres	2	13.874	Port de la Selva	1	1.168
Fornells	5	795	Ribes de Fresser	1	2.763
Gasserans	1		Roses	1	2.540
Girona	33	17.691	Salt	5	4.175
Juyà	1	437	Sarrià de Ter	3	1.056

Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants	Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants			
Susqueda	2	771	Ullà	1	460			
Sant Daniel.	1	778	Verges	1	1.005			
Sant Esteve de Llèmana.	2		Vilademuls	1	2.037			
Sant Feliu de Guíxols	11	10.023	Vilahir	1	228			
Sant Feliu de Pallarols	1	1.846	Vilanova de la Muga	1	806			
Sant Gregori	4	1.880	Vidreres	2	2.123			
Sant Jordi Desvalls	1	798						
Sant Julià del Llor	1		FORA DE LA PROVINCIA					
Sant Julià de Ramis.	1	395	Almeria	1	Múrcia	3		
S. Miquel de Campmajor	2	849	Alicante	3	Tarragona	3		
S. Miquel de Cladells	1	375	Barcelona	2	Teruel	1		
Sta. Coloma de Farnés	3	4.750	C. de laPlana	1	Valladolit	1		
Sta. Cristina d'Aro	1	1.074	Córdoba	1	Zaragoza	2		
Sta. Eugènia	2	547	Lleida	3	—			
Tordera.	1		Màlaga	1				
Tortellà.	3	1.368	Mallorca	1	FRANÇA	1		
Ultramort	1	318						

La Tuberculosis Pulmonar en el Dispensari de «Lluita Antituberculosa i Acció Social» de les Comarques Gironines

El dispensari funciona des del 2 de Gener de 1930 que per acord de la Diputació Provincial, s'atorgava al metge tisiòleg de l'Hospital, la facultat de practicar dispensari en el local que servia de despatx en el mateix, autoritzant-lo a la vegada per a practicar radioscòpies i anàlisis servint-se del material i personal de l'esmentat establiment.

El primer de gener de 1932 es fusionen els serveis de dispensari del «Patronat de Lluita Antituberculosa» amb els de la Comissaria Delegada de la Generalitat de Catalunya a Girona, establint els serveis de dispensari en els baixos de l'Hospital de les Comarques Gironines, constant de dos locals, un destinat a sala d'espera i l'altre a Despatx, sala de cures i anàlisi.

Actualment aquest servei està exercit pel metge Director D. Josep Maria Bosch i Masgrau, tenint a les seves ordres D. Marian Orri Corredor, practicant del servei antituberculós, el Sr. Reverendo (D. Modesto) oficial de la Secretaria de la Lluita, i deu senyorettes enfermeres visitadores a les quals els està encomenada la visita d'Acció Social, la vacunació de Calmet Guerin, a domicili i la formació de fulles per estadístiques que la direcció cregui convenient.

ESTUDI ESTADÍSTIC

Des del 2 de gener de 1930 a 31 de Març de 1932 han passat per aquest dispensari 549 malalts, corresponent a 271 homes i 278 dones.

El màxim de mobilitat ha correspost per l'ordre següent d'edats:

De 21 a 39 anys	De 5 a 19 anys	De 40 a 59 anys	De més de 60 anys	Edat desconeguda
282	160	100	6	1

QUADRO RESUM PER EDATS Y SEXES

De 5 a 19 anys		De 21 a 39 anys		De 40 a 59 anys		De 60 endavant		Edat desconeguda		Total gen.	RESUM	
H.	D.	H.	D.	H.	D.	H.	D.	H.	D.		H.	D.
6	12	18	20	4	6							
15	6	19	17	9	1			1				
13	8	18	14	10	6							
7	11	15	19	10	13							
8	11	21	21	3	2							
13	9	14	19	4	6	1	1					
5	13	14	21	5	7	1	1					
11	12	12	16	8	6	2						
78	82	131	147	53	47	4	2	1		545	267	278

La tuberculosi segons els oficis. Els que més continguent de malalts han donat, són els següents: fàbrica 36,9 ‰; pagès 13,36 ‰; peó 8,90 ‰; treballs domèstics 8,68 ‰.

Compot veure's els treballs en fàbriques donen a les nostres comarques un tant per cent molt alt de malalts tuberculosos, essent tal vegada degut a no exigir-se per entrar a treballar el certificat sanitari corresponent i no fer-se temporalment reconeixements mèdics, i segonament, per la falta de condicions higièniques de les mateixes en la majoria dels casos.

Creiem seria arribada l'hora que a les fàbriques, escoles i a tots aquells medis on actuen agrupaments fossin fetes periòdicament inspeccions mèdiques amb tot rigor i s'exigís a tot ciutadà el certificat sanitari, expedit per un organisme sanitari oficial.

La Tuberculosi segons els oficis en el Dispensari

OFICIS	Núm.	Per ‰	OFICIS	Núm.	Per ‰
Fàbrica	165	36'90	Barber	5	1'11
Pagès	60	13'36	Escrivent	4	0'84
Peó	40	8'90	Carreter	3	0'66
Treballs domèstics.	39	8'68	Pintor	3	0'66
Criada	32	7'12	Cisteller	3	0'66
Sastre	20	4'45	Ferroviani	3	0'66
Cambrer	11	2'44	Miner	3	0'66
Paleta	11	2'44	Sabater	2	0'42
Mecànic	11	2'44	Mariner	1	0'21
Electricista	10	2'22	Guarnicioner	1	0'21
Fuster	8	1'78	Picapedrer	1	0'21
Militar	8	1'78	Flaquer	1	0'21
Dependent comerç.	7	1'55	Impressor	1	0'21
Taper	6	1'33			

FORMES CLÍNIQUES DE TUBERCULOSI PULMONAR EN EL DISPENSARI. — De 2 Gener 1930 a 31 Març de 1932

CLASSES	Núm.	Per %
Tuberculosi fibrosa doble	225	45'09
Id. id. unilateral	3	0'60
Id. caseosa doble	68	13'62
Id. unilateral dreta	12	2'40
Id. id. esquerra	5	1'—
Id. fibro-caseosa doble	80	16'—
Id. id. id. dreta	11	2'20
Id. id. id. esquerra	6	1'20
Id. cavitària doble	15	3'—
Id. id. dreta	11	2'20
Id. id. esquerra	6	1'20
Neumonia tuberculosa	32	6'41
Infiltració opical dreta	15	3'—
Id. id. esquerra	6	1'20

Del quadre precedent pot deduir-se que les lesions que més han predominat són per l'ordre següent: Tuberculosi fibrosa doble 45,09 %; tuberculosi fibro caseosa doble 16 %; i tuberculosi caseosa doble 13,62 %.

El crescut tan per cent de malalts tuberculosos de forma fibrosa doble, és degut que en el Dispensari no sols hi venen els malalts procedents del carrer, sino que també hi són vigilats els donats d'alta a la clínica de tisiologia de l'Hospital.

Veïnatge dels malalts visitats en el dispensari des de 2 de gener de 1930 a 31 març de 1932

Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants	Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants
Amer	9	3.444	La Cot	1	
Anglès	4	2.820	La Escala	1	2.529
Arbúcies	1	3.960	La Junquera	1	1.625
Bagur	1	1.776	Les Preses	1	1.181
Banyoles	7	5.617	Les Planes	4	1.923
Blanes	4	4.898	La Sellera	7	1.620
Bargunyà	3		Lladó	2	1.000
Bàscara	1	949	Llagostera	2	4.058
Besalú	1	1.437	Llambillas	2	399
Bescanó	10	2.198	Massanes	2	784
Bonmatí	1		Massanet Cabrenys	1	1.647
Borrassà	3	783	Massanet Selva	1	1.796
Bordils	4	1.135	Mata	1	
Breda	1	1.666	Matajudaica	1	
Caldes Malavella	2	2.118	Mieres	1	1.109
Calella (Palafrugell)	2		Montagut	1	1.340
Camallera	2		Ordis	1	437
Campllonch	1	946	Olot	2	10.333
Campmany	1	711	Ossor	1	1.158
Canet d'Adri	5	450	Palafrugell	8	8.796
Cantalops	2	598	Palamós	2	6.253
Caralps	2	660	Palau Sacosta	2	410
Cassà de la Selva	13	5.135	Pals	2	1.494
Castellfullit Roca	1	1.192	Port-Bou	4	3.486
Castelló Empúries	1	2.552	Port Selva	1	1.168
Celrà	1	1.909	Quart	1	913
Cistella	1	755	Ribes Freser	1	2.763
Colomés	1	366	Riudarenes	1	1.245
Contestins	1		Riudellots Selva	1	826
Espinelves	1	447	Romanyà	1	
Estanyol	2		Sales de Llierca	1	444
Fallines	3		Salt	11	4.175
Figueres	7	13.874	Sarrià de Ter	7	1.056
Fornells	4	795	Selva de Mar	1	385
Gallinés	2		Sors	1	
Garrigàs	1	752	Susqueda	2	711
Ginestà	1		S. Andreu Salou	1	301
Girona	106	17.691	S. Daniel	7	778
Hostalrich	1	1.302	S. Esteve de Bas	3	1.895
Juyà	1	437	S. Esteve Llàmana	3	
La Bajol	1	194	S. Feliu Guíxols	25	10.023
La Bisbal	7	4.542	S. Feliu Pallarols	2	1.846

Poble	N.º de malalts	Nombre d'habitants	FORA DE LA PROVINCIA			
S. Gregori	5	1.880	Alicant	4	Santander	1
S. Joan Fonts	1		Almeria	17	Tarragona	14
S. Jordi Desvalls	1	798	Àvila	1	Toledo	1
S. Julià de Llor	1		Barcelona	19	Terol	5
S. Julià de Ramis	1	395	Badajoz	1	València	3
S. Llorenç Muga	1	606	Càdiz	2	Valladolid	3
S. Martí Llèmana	2	1.125	Castelló Plana	1	Saragossa	4
S. Martí Sapresa	1		Caseres	1		
S. Miquel Campmajor	2	849	Córdoba	2		
S. Miquel Culera	3		Granada	2	Habana	1
S. Miquel Fluvià	2	313	Huelva	1	Argentina	1
S. Mori	1	291	Logronyo	1	França	3
S. Pere Sarroca	1		La Corunya	2		
S. Vicenç Camós	1	639	Lleida	6		
Sta. Coloma Farnés	6	4.750	Múrcia	9		
Sta. Eugènia Ter	3	547	Màlaga	1		
Sta. Margarita Vianya	3		Madrid	2		
Sta. Pau	1	2.419	Melilla	3		
Tayalà	3		Mallorca	5		
Tortellà	1	1.368	Orense	3		
Torrent	1	246	Osca	3		
Vidreres	1	2.123	Palència	1		
Vilademuls	2	2.037	Sevilla	4		
Vilanova Muga	2	806	Sòria	1		

PROYECTO

de nueva organización de servicios sanitarios municipales

Creación de Centros Sanitarios y de Higiene rural

(Continuación)

Por el Dr. D. Francisco Bécares

C) *Instalación de los distintos servicios.*—1.º El local aceptado para *Centro sanitario y de Higiene rural*, se dividirá por medio de tabiques de madera que alcancen una altura de 2,59 metros del suelo, o de madera y cristal (la misma altura, con dos tercios de madera y un tercio de cristal), de manera que resulte el número de compartimientos necesarios para establecer los servicios enumerados, o al menos los que en relación con la importancia y necesidades de la localidad estime convenientes la Inspección provincial de Sanidad.

El mínimo de departamentos que han de resultar por efecto de estas divisiones, cuya extensión ha de ser de 20 metros cuadrados cada uno, será de tres: uno para *puesto de socorro de urgencia, consulta pública, prácticas de medicina preventiva, laboratorio primario, lucha antipalúdica, servicios de defensa contra enfermedades de tipo sexual y de carácter social en general y función técnico administrativa sanitaria u oficina de la inspección municipal*; otro *compartimiento se destinará para los servicios de maternología y puericultura y reconocimiento médico de los escolares y un tercero para la lucha antituberculosa y prácticas de desinfección*. Este último local estará totalmente incomunicado con los anteriores y hasta tendrá acceso por puerta y sitio diferentes que los demás. Si es posible, debe destinarse a los servicios de tuberculosis un local independiente en edificio distinto.

En las localidades donde por su importancia sanitaria esté indicada la instalación de los servicios de análisis y policía de alimentos, se hará, disponiendo de un departamento o de un local independiente. En estas circunstancias se establecerá en el mismo sitio el Laboratorio primario, que adquirirá mayor desarrollo.

D) *Material y mobiliario.*—Para todos los servicios anunciados habrá el indispensable, teniendo en cuenta las posibilidades económicas de los Ayuntamientos.

Como orientación, para surtir las dependencias del *Centro Sanitario y de Higiene rural* deberá haber el siguiente material y mobiliario.

Puestos de socorro de urgencia.—Mesa sencilla de curas e intervenciones, con los accesorios precisos y plegable para que solamente se ponga cuando se necesite; una vitrina para conservar el material necesario; jabones, cepillo, alcohol, tintura de iodo y en una palabra, el pequeño arsenal de objetos, medicamentos y aparatos que puedan estar indicados en un caso de intervención médica o quirúrgica urgente, así como los de exploración ordinaria para la consulta pública.

Prácticas de medicina preventiva.—No exigen instrumental especial, bas-

tando el de la *Consulta y Puesto de socorro*. A lo más, una pequeña cámara frigorífica para conservar la vacuna que se utilice, en verano. Dispondrá de pequeñas cantidades de linfa antivariólica; anatoxina y vacuna antitífica (1). En todo caso tendrá las reservas necesarias, que se harán reemplazar por productos frescos, antes que se agote su acción inmunizante.

Laboratorio primario.—El instrumental puede ser el mismo que se utiliza en la Consulta pública (jeringuillas para tomar sangre y otros productos, vidrios de reloj, pipetas, sondas, etc.)

El Instituto provincial de Higiene suministrará los tubos, portas, estuches y cuantos medios sean necesarios para la toma y envío al Laboratorio de productos patológicos, así como para tomar muestras de agua.

Donde sea posible, habrá un buen microscópio, o cuando menos un microscópio simple para la investigación de parásitos y productos de diversa naturaleza, con los accesorios, materias colorantes, asas, pinzas, etc., que son indispensables; una pequeña mesa, tablero o mostrador de mármol artificial, pizarra, cristal o madera revestida de un barniz que la haga impermeable, colocada ante uno de los ventanales que reciba mejor luz y que sirva para poner los aparatos y material de las observaciones, completarán este servicio.

Servicios de desinfección.—Contarán con algún formaldehizador y sustancias desinfectantes y parasiticidas.

Dispensario antipalúdico.—Tendrá una pequeña vitrina, armario, fichero, diagramas, planos, dibujos, fotografías y carteles, etc., referentes a la lucha contra el paludismo en la localidad. En él se tendrán las reservas de quinina y demás preparados antimaláricos. Los productos de laboratorio, el material de investigación, microscópio, pequeños instrumentos para la toma de sangre, etc. serán los del *laboratorio primario*. Dispondrán de alguna existencia de verde de París en las épocas de lucha antilarvaria.

Lucha antituberculosa.—No se requiere otro instrumental ni aparatos que los corrientes para la exploración médica. Si se pudiera, convendría tener una talla-peso, un espirómetro y una instalación sencilla de rayos X, para mejor orientarse en el diagnóstico.

En cuanto a investigaciones de laboratorio, incluso lo referente al examen de expectoración y exudados, se hará en el compartimiento de análisis.

Se tendrán expuestos al público, carteles murales con máximas o consejos higiénicos; dibujos, fotografías, planos, gráficos, etc., referentes a la lucha contra la enfermedad. La vacuna antituberculosa, cuando se esté empleando, se tendrá en la cámara frigorífica de la *Consulta y Puesto de socorro*.

Un pequeño armario o vitrina conteniendo los útiles necesarios para esta Consulta y un registro para llevar la ficha sanitaria de los asistentes, completarán el material de este servicio.

---

(1) La vacuna B. C. G. (Calmette) para la vacunación antituberculosa, ha de pedirse al Instituto oportunamente, porque se altera rápidamente. Solicítase al nacer el niño que haya de ser vacunado, ya que ha de emplearse el tercero o cuarto día del nacimiento.

Claro es, que, si además se contase con aparatos registradores del índice biológico, capacidad respiratoria o pulmonar, etc., se obtendrían grandes ventajas para los fines de prevención y profilaxis antituberculosa.

Para el *Dispensario de Higiene social*, bastan los aparatos de exploración corrientes, pues la misión de este servicio es hacer enseñanza de higiene sexual y divulgación de las medidas de profilaxis contra las enfermedades venéreo-sifilíticas; carteles, gráficos, consejos escritos; todo esto es conveniente. El pequeño material para la recogida de productos (sangre, exudados, etc.), se toma del *Laboratorio primario*.

Servicio de Maternología y Puericultura.—Instrumental de exploración corriente; pesa-niños, talla, peso, (si no lo hubiera ya en otro servicio), gráficos, dibujos, carteles con consejos de higiene del embarazo y crianza infantil; dibujos y fotografías de asuntos relacionados con la alimentación, el vestido, el ejercicio, la prevención de enfermedades evitables del niño, etc., etc.

Donde sea posible, se dispondrá de algún aparato de esterilización de leche y para los servicios de la *Inspección médico-escolar* bastará con el instrumental mínimo de las exploraciones médicas. Sin embargo, convendría tuviesen aparatos para registrar impresiones sensoriales y exploración de facultades psíquicas, como la voluntad, rapidez de percepción, etc.

Análisis y policía de alimentos.—En las localidades donde los Municipios deseen organizar servicios de esta clase, habrán de habilitarse locales y el material adecuado para las investigaciones micrográficas, químicas y bacteriológicas.

Técnica administrativa sanitaria.—Para estos servicios debe facilitarse el personal auxiliar que sea posible en cada localidad y un agente-ordenanza que haga las notificaciones del Inspector.

Tendrá aproximadamente el siguiente material:

Un mapa de la provincia.

Un plano del término municipal.

Un plano de la parte habitada del mismo.

Un gráfico traduciendo la mortalidad general del pueblo comparada con la de la provincia y la de España.

Un gráfico expresando la mortalidad por enfermedades transmisibles en la localidad comparada con la de la provincia y la de España.

Un gráfico de la mortalidad de niños menores de un año, igualmente comparada.

Un gráfico de nacimientos.

Un fichero para los diferentes servicios; libros registros de vacunados contra la viruela, fiebre tifoidea, difteria y tuberculosis.

Sellos de la Inspección y de la Junta municipal de Sanidad, sello de franquicia.

Libros registros de entrada y salida de documentos.

Papel timbrado con el de la Inspección municipal, carpetas y postales sanitarias y de estadística.

(Continuará)

Cicle de conferències, organitzat pel Servei de Puericultura de la Comissaria delegada del Govern de la Generalitat a Girona.

El dia 21 del corrent a les 4 de la tarda i en una de les aules de la Casa de d'Assistència Social, tingué lloc la primera conferència sobre el tema «Característiques de la Infància i estats constitucionals» que estigué a càrreg del Dr. Godai, de Barcelona reputat especialista en malalties de la infància.

L'acte inaugural fou presidit pel Sr. Irla, Comissari de la Generalitat, senyor Atmetlla, Governador Civil, Sr. Dalmau, Diputat de la Generalitat, Sr. Camps i Arboix, Ajunt de la Comissaria, Sr. Coll, Degà del cos de Metges dels Centres d'Assistència Social i el Sr. Ibàñez, Inspector Provincial de Sanitat.

Es contaren entre els assistents quiscunes dames de nostra Ciutat i més d'un centenar de metges i alguns apotecaris i veterinaris d'arreu de la Província, com també gran nombre de funcionaris de la Comissaria de la Generalitat.

Obrí l'acte el Comissari de la Generalitat Sr. Irla, qui excusà l'assistència del Sr. Jové, Conseller de Sanitat de la Generalitat de Catalunya, el qual no ha pogut venir per trovarse indisposat.

Amb breus paraules, explicà el vertader motiu de l'organització d'aquests cursets i féu vots perquè la sement que en ells s'escamparà, germini i fructifiqui ufanosament en profit de la infància desvalguda.

Cedí la paraula al Dr. Pompeu Pascual, per a què fes la presentació de l'ilustre conferenciant.

El Dr. Pascual complí el seu comès amb les paraules següents:

«Uns mots d'agraïment vers la Comissaria Delegada de la Generalitat, agraïment personal pel Sr. Irla, esperit humil, amb tremp de governant que accepta sempre i fa seves, totes les suggestions que tendeixin a un millorament humà.

Agraïment per tots vosaltres; que no haveu permanescut indiferents al convit que us va fer fa pocs dies aquesta Comissaria.

Amb la implantació de la República han tingut cura els nostres homes, treure, d'aquells establiments abans dits benèfics, tota aquella pàtina eixorca de què estaven voltats. Són avui dia, els establiments hospitalaris, recès on hi troben soplux i consol els que en són necessitats. El que abans s'entenia per caritat, esdevé avui dia una obligació social.

Per aixó, per aquest motiu essencial, encetem avui a la capital de les comarques girónines, aquestes conferències d'extensió de coneixements sobre una matèria tan abandonada, com són les malalties de la infància.

Tots vosaltres haveu viscut els mètodes pedagògics d'un mestre de mala recordança, que ens feia antipàtica i inaccessible l'estudi de l'especialitat.

Enfront d'aquella, si en podem dir escola, actuava a Catalunya una excelsa i bona recordança per a nosaltres. La Maternitat de Barcelona forjava homes conscients dels seus deurers i coneixedor pràctics de tot allò tan vegetatiu comprès dins la primera infància.

CARACTERISTIQUES DE PRIMERA INFÀNCIA

El Dr. Godai, l'il·lustre conferenciant que avui tindreu el gust d'escoltar, és un dels més caracteritzats continuadors d'aquella escola, que inicià el Dr Zaríquies i que plasmà en gran fermesa el malaguanyat Dr. Casasaya.

El Sr. Godai comença la seva documentada conferència. Fa un anàlisi, de les característiques que es donen en totes les diverses etapes de la vida del nen. Estableix comparacions entre el fisiologisme dels petits, dintre i fora del claustre matern. Se serveix del coneixement dels més importants síndromes, per a marcar l'orientació del metge que no ha d'entretener-se — diu — a substanciar la sintomatologia d'aquells sinò que ha cercar el filò per a donar en l'existència de de malalties congènites. Assenyala el fet de nens que en el seu naixement, presenten una estructura especial o un desequilibri funcional, lo que fa que responguin malament als plans de nutrició a que s'els sotmet i a tots els tractaments per meticolosos i ben orientats que siguin, constituïnt tots aquest fets, la desaparició del metge puericultor.

Referint-se a tots el estats constitucionals del nen que no tenen una justificació anatòmica i bioquímica, procedeix el conferenciant a fer-ne una detinguda classificació, analitzant un darrera l'altre, els caràcters mes sobresurtints, en els ordres clínic i histopatològic,

Passa a justificar tot seguit el perquè aquests estats, constitucionals motiven al rededor del 25 % de mortalitat en les criatures de menys de un any. Assenyala tots els mitjans amb que contenen els metges i els organismes públic per a influir a que aquesta xifra esfereidora disminueixi en els justos límits. Refereix el cúmul d'errors i perjudicis, vertaderes infrigències d'higiene infàntil que corren de boca en boca, especialment de les mares amb tots els perjudicis consegüents. Insisteix en la conveniència d'actuar contra la ignorància i la dolenta alimentació artificial, que son les causes principals de que la societat perdi tantes vides en els inicis; tot aixó que obliga a una ben organitzada campanya de divulgació prop dels centres d'ensenyament i dels pares i mares. Fa ressaltar la importància del Segur de la Maternitat i de les Guardaries de nens, com una orientació immediata a seguir per les autoritats en aquesta formosa tasca d'acció social.

Acaba el Sr. Godai la seva assiençada peroració dirigint un prec a les Autoritats que presideixen l'acte, de que actuïn dintre l'esfera de les seves atribucions, assegurant-los-hi que mai els ha de mancar el calor i ajut dels metges.

El Governador Civil Sr. Claudi Atmetlla, expresà la satisfacció que li produïa l'organització d'aquest cicle de Conferències i que mentres continués éll en el despeny del càrreg, termini que veia apropar-se per la seguretat d'aprovació de l'Estatut per les Corts Constituents, col·laboraria amb el màxim entusiasme conjuntament amb la Comissaria, com a fins ara ho ha vingut fent perquè tinguessin immediata realitat els organismes d'acció Social progugnat pel senyor Godai.

El Sr. Irla, anuncià que la propera conferència a càrreg del Dr. Sayé, de Barcelona sobre tuberculosi infantil, tindria lloc el dia 30 de l'actual i en la mateixa hora i donà les mercès al conferenciant i assistents, quedant així l'acte per acabat.

La Tuberculosis en la infància

Corresponent al curset de malalties dels nens, el dia 30 del passat mes d'Abril, va donar l'anunciada conferència, el professor de fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona, Dr. Lluís Sayé.

Un nombrós públic format en sa major part per metges dels pobles de les comarques gironines hi assistí.

En breus i escaients mots obrí l'acte el Comissari de la Generalitat Sr. Irla, i féu la presentació del conferenciant el Dr. Pascual, organitzador del curset.

Recordà el Dr. Sayé com havien evolucionat les idees sobre la tuberculosi d'ençà de la seva última conferència, que havia donat a Girona deu anys enrera, i especialment en la part referent a la tuberculosi de la infantesa. Senyalà que avui dia, gràcies a les reaccions cutànees amb la tuberculina i els examens amb els raids X, permeten posar de manifest molts casos de tuberculosi, que abans restaben inèdits. Relatà com la primera infància dóna un contingent molt gran de tuberculosos, com aquesta malaltia disminueix molt durant la segona infància, per a tornar ésser molt freqüent en el pas de la pubertat.

Senyalà com la major part de casos de tuberculosi infantil són fruit del contagi adquirit després del naixement, si bé indicà també que hi havia una herència d'abans del naixement, que avui queda completament demostrada mercès als estudis de laboratori, que han permès assenyalar la freqüència d'un ultravirus.

La dona tuberculosa que queda embarçada, el medi tuberculós que viu el recent nascut, ell mateix si ha adquirid aquesta malaltia i la llet procedent de vaques tuberculosas, són els focus principals de contagi d'aquesta malaltia.

Senyalà que la tuberculosi infantil té com a caràcter principal la seva tendència a generalitzar-se a tot el seu cos, a diferència de la tuberculosi de l'adult, que quasi sempre resta localitzada.

Parlà de la profilaxis que es pot fer per a acorrolar aquesta malaltia i projectà uns gràfics que palesaven els resultats magnífics obtinguts en grans ciutats on han aconseguit disminuir de tal manera la seva propagació, que es dóna el cas que, hospitals que abans eran destinats per a acollir tuberculosos, resten tancats o bé amb un contingent notablement disminuït.

El tractament específic de la dona embarçada tuberculosa, la separació dels medis tuberculosos del recent nascut, l'assistència deguda al nen tuberculós, són els punts essencials d'una campanya de profilaxi.

Indicà que en el tractament dels tuberculosos han evolucionat extraordinàriament les idees i que és tendeix avui dia, no a limitar-se a fer una cura exclusiva de repòs, aire i sobrealimentació, que adoleix dels defectes d'ésser lenta i cara sino que s'intervé intensament amb medicacions adequades. frenicectoma, colapsoteràpia, toracoplàstica i metalls pesats. S'inclinà a seguir en el nen, en la major part dels casos, amb aquest últim tractament, tenint en compte que els altres obren localment, essent així que la tuberculosi infantil és, com deia abans, de tendències generalitzades.

Projectà unes radiografies que palesaren els excel·lents resultats obtinguts amb la sanocrisina i altres derivats.

Hi ha avui dia una troballa que sens dubte ha de provocar una veritable evolució en els estralls d'aquesta malaltia. Esmentà que Calmette, després de pacients i llargs treballs, havia arribat a aïllar un bacil tuberculós, que amb successius cultius havia perdut la seva virulència i mantenia, no obstant, les seves facultats vacunants.

Projectà una sèrie de gràfics obtinguts en el Servei d'Assistència Social de Barcelona, que demostren abastament les avantatges de la vacuna, donant-se el cas d'haver-la usat en famílies tuberculosos i havent sobreviscut solament aquells nens prèviament vacunats.

La vacuna és d'efectes inòquos i el cèlebre cas de les morts ocorregudes a Lücbek, ha estat demostrat abastament que fou degut a una lamentable equivocació i no a l'ús de la vacuna.

Projectà un film amb el procés d'obtenció de la vacuna Calmette i un altre altament demostratiu sobre la importància de les pràctiques de la puericultura, i acabà oferint a tots els metges el concurs del Laboratori municipal de Barcelona, per la cessió de la vacuna de Calmette.

L'extensa peroració del Dr. Sayé causà una impressió extraordinària en l'auditori, el qual subratllà amb càlids aplaudiments el final de la mateixa.

El Comissari Sr. Irla agrai al conferenciant el seu concurs, així com també als assistents, i anuncià per el dia 6 d'aquest mes, la tercera conferència del curset, que anirà a càrrec del Dr. Brosa, metge numerari de la Maternitat de Barcelona, que tractarà de «Malalties de l'aparell digestiu del nen».

Alimentació en la primera infància

El divendres, dia 6 de maig, a les quatre de la tarda i en el local de sempre de la Casa d'Assistència Social i d'Ensenyament, tingué lloc la tercera conferència d'aquest important cicle, a càrrec del Dr. Pompeu Pascual, Cap dels Serveis de Puericultura de la Comissaria de Girona i organitzador de l'esmentat curset. En realitat, obeint a la sistematzació de les lliçons que figuren en el programa que prèviament fou donat a conèixer per «El Autonomista», el tema desenrotllat pel Dr. Pascual era el quart de la sèrie, però degut a repentina indisposició del Doctor Brosa, de Barcelona; a qui corresponia ocupar la càtedra, s'ha tingut de variar el programa a fi de no causar pertorbacions al gran nombre de metges que d'arreu de la província acudeixen als cursets, als quals no hi havia temps material de comunicar-los la suspensió de la conferència que corresponia segons el programa.

* * *

Després d'unes breus paraules del Comissari Sr. Irla, ocupà la tribuna el Dr. Pascual, començant per fer resaltar alguns punts de la conferència que donà

el Dr. Goday sobre les característiques i estats constitucionals de la primera infància i entra tot seguit en el fons del tema que l'ocupa, fent una síntesi meravellosa de la biologia del nadó, la qual compara amb els éssers vegetatius on no dominen altres funcions que les de la nutrició. En corroboració a la seva tesi, el doctor Pascual fa un estudi analític dels grossos detalls morfològics del primer tram del tub digestiu (la boca), per a justificar la no possibilitat de l'acte de masticació i si sols amb una disposició especialíssima dels llavis i llengua, que actuant en forma d'èmbol de bomba, aspirant i empelent, li és fàcil al nen executar meravellosament l'acció succionadora, fent circular la llet del pit de la seva mare, directament i sense experimentar canvi de cap mena, fins l'estomac. D'aquest òrgan, el conferenciant en fa un consemblant estudi anatomo-fisiològic, especialment a ço que fa referència a la forma típica d'un «sac de gemecs», i al no existir el moviment peristàltic, propi en els adults. Fa esment a continuació de què el païdor del nadó està constantment en diastole, ço que fa que hi entri dins una quantitat d'aire formidable, signe d'una **aereofagia-fisiològica**.

Seguidament entra a parlar del metabolisme de la llet per mitjà del procés enzimàtic del **lab ferment**, primer, donant lloc al **caseum**, i la **pepsina** i la **erepsina**, després degradant la **caseina** en peptones, albumoses, polipèptids i amino-acits, últims esgraons de la molècula proteica i elements de reconstrucció o factors plàstics de l'organisme. Assenyala també el procés d'absorció de les grasses pel doble canvi: El primer físic (emulsificació) i l'altre, químic (saponificació), i indica també la principal via de conducció de la grassa absorvida.

Seguidament, estableix una relació entre el **reflexe** de la succió i la secreció estomacal del petit, ço que fa que alguns autors hagin cantat les excel·lències del **xupet** o **mamet**.

A continuació passa el conferenciant a estudiar la flora intestinal, de la qual diu que és nul·la en les primeres hores de vida del nen i que acreix immediatament segons l'alimentació; dominant primer el **b. coli** i successivament el **b. acidificants**, de Tisier, **b. putrificants**, enterococs i streptococs, que són causa del mal olor de les deposicions i característica de la consistència i color.

Segueix en la qüestió del racionament del nen per substàncies plàstiques i dinàmiques, dient que no n'hi ha prou amb les primeres, que són les que contribueixen a la formació de l'organisme i en reparen el desgast sofert, sí que també hi ha necessitat de grasses i hidrats de carbó, ja que una manca engendraria **acidosis** i **acetonesis**. Esmenta a continuació els principals aliments, que com a sucedanis de la llet podrien emprar-se, dient a propòsit del brou de carn, que pràcticament no és utilitzable perquè el seu poder energètic és molt petit i equivaldria a tenir-ne d'utilitzar quatre litres diaris per a nodrir el nen, a més de l'inconvenient d'ésser molt irritant.

Per ço, diu, cap aliment és superior a la llet en el primer temps de la criatura. Raona abastament la característica de les diverses classes de llets de les que en fa els següents agrupaments, atenguent el grau de bondat seguin del més al menys.

		COMPOSICIO			
		Proteines	Grasses	Hidras de carbó	Calories
Primer grup					
1. ^{er}	Llet de dona	1'20	3'5	6'6	650
2. ^o	Id. de burra	1'7	1'3	6'3	463
3. ^o	Id. d'eugua	1'6	1'2	5'6	463
Segon grup					
4. ^o	Id. de vaca	3	3'6	4'8	760
5. ^o	Id. de cabra	4.2	4'7	4'4	839
6. ^o	Id. d'ovella	5.5	8'4	4'5	839

S'estèn tot seguit en llargues i precises consideracions sobre l'higiene de la producció de la llet, assumpte diu, que mai ocuparà prou l'atenció dels governants. De pas, assenyala la condició subalterna dels anàlisis quan l'aliment es fa objecte de distribució comercial a les famílies en les ciutats i viles, per ésser un control molt migrat que res evita en l'aparició i difusió d'aquestes greus infeccions dels petits, que tan gros coeficient de morbiditat i mortalitat engendren. Mentre tant, la inspecció generalitzada dels estables productors de llet no sigui un fet, mentre la tuberculització de les vaques no sigui obligatori, fins tant i quant els Ajuntaments no centralitzin el servei públic d'higienització prèvia de la llet, per mitjà de les altes o baixes temperatures, donant al públic sensació de garantia, com un mal necessari, segueix dient el conferenciant, l'alletament de les criatures haurà de seguir fent-se artificialment, adoptant els «deu mil preparats» que la indústria llença diàriament al mercat amb pomposos reclams.

Passa llista de les diverses classes de llets especials preparades com les estèrils condensades, albuminoses, maternitzades, en polç, etc., etc. Seguidament fa un estudi detallat de les diverses farines que s'utilitzen en l'alimentació de les criatures, seguint aquest ordre:

Farines senzilles: Arròs, moresc, blat, ordi, sivada, plàtans.

Idem dextrinades: farina de civada Knon, Opson; Quaker Oats (Amèrica). Zwieback, pa torrat (Suïssa).

Sucres maltejats: Sucre soxhlet, Melliu's Food, Maltopol, Maltosan, Matosina, Lejomalto.

Farines maltejades: Milo, Fles, Destromax, Germinase, Neave.

Idem amb sals de calç: Rizcoa, Maizcal.

Idem riques amb vitamines: Natel, Vimax.

Idem irradiades amb llum: Kuskus.

Ultravioleta: Ricadin.

Idem amb llet: Lacteada Nestle, Lacteada Erba.

Referent a l'horari que es deu haver d'emprar en l'alletament matern del nen, assenyala com molt indicat el següent:

Primer mes: (9 mamades).— Matí, 7 hores, 9 h., 11 h.; tarda: 1 h., 3 h., 5 h., 7 h., 9 h., nit, 2 h.

Segon i tercer mes: (7 mamades).— Matí, 7 hores, 9 i mitja h., 12 h.; tarda: 2 i mitja, 5 h., 7 i mitja, 10 h.

Després del 3.er mes: (6 mamades).— Matí, 7 hores, 10 h.; tarda: 1 h., 4 h., 7., 10 h.

Afegeix el conferenciant, que en la pràctica, pocs són els casos que l'alletament de la mare es basti en absolut per la criança dels fills, havent-se d'emprar la forma mixta. A aquest afecte i per a impressionar millor a l'auditori que l'escoltà, el senyor Pasqual projectà alguns gràfics relatius a criatures de la consulta seva, fent atinadíssimes consideracions sobre tots i cada un dels diversos períodes que marca la curva de pes.

Aquí dona per acabada la seva magistral conferència el Dr. Pasqual, escoltant de la nombrosa i selecta concurrència llargs i calurosos aplaudiments.

El Comissari Sr Irla, després d'elogiar al Dr. Pasqual per la seva brillant dissertació i agrair la concurrència a l'acte, esmentà que la conferència del doctor Brosa quedava aplaçada fins al final del curset per no alterar l'ordre del programa establert.

J. P. B.

Inspección Provincial de Sanidad

CIRCULAR

SERVICIO DE ESTADISTICAS SANITARIAS

En la *Gaceta de Madrid*, correspondiente al día 6 del actual, aparece una circular de la Dirección general de Sanidad, que copiada a la letra dice así:

«Por Real orden de 27 de Marzo de 1930 (*Gaceta* día 29) se encomienda a los señores Inspectores municipales, Secretarios de las Juntas municipales de Sanidad, la misión de recopilar y enviar semanalmente a los señores Inspectores provinciales los datos estadísticos que en la mencionada disposición se citaban, y habiendo recabado en 16 de Junio de 1930 una disposición emanada de la Dirección general de los Registros y del Notariado al objeto de que los Juzgados municipales facilitasen a los mencionados Secretarios de las Juntas municipales los datos que de los mismos tienen que solicitar para poder cumplir la misión que se les encomendaba, a pesar de lo cual se notan algunas deficiencias o retrasos en el envío de los datos estadísticos de referencia, siendo conveniente, para llevar a feliz término el cumplimiento de servicio de tanta importancia, que excite V. S. el celo de los señores Secretarios antes aludidos para que lleven a cabo este servicio con datos completos y en el plazo marcado. Madrid, 3 de Mayo de 1932.—El Director general, M. Pascua.—Señores Inspectores de Sanidad de todas las provincias.»

Desde la implantación del referido servicio, son múltiples las circulares publicadas por esta Inspección sobre la materia y las comunicaciones cursadas directamente a los Inspectores municipales de Sanidad, dándoles instrucciones precisas para el mejor logro de una Estadística Sanitaria perfecta, rápida y completa, habiendo quedado la realidad muy por bajo de nuestros deseos, hasta el punto de que en el año 1931 sólo podemos reseñar cuarenta Municipios, de los cuales hemos recibido los datos semanales sin falta ni retraso alguno, mereciendo los funcionarios sanitarios que los regentan, y que oportunamente daremos a conocer, toda clase de plácemes y encomiásticas alabanzas.

En su virtud, reiteramos una vez más el encargo y excitamos el celo de los señores Inspectores municipales de Sanidad para que sin excusas ni pretextos, muchas veces pueriles, evitando despreocupaciones y olvidos bien poco en armonía con el cumplimiento estricto del deber, procuren en lo sucesivo no dejar en la forma consabida, clara y precisa y en los plazos legales, tan importante servicio.

Lo que se hace público en este periódico oficial, para general conocimiento y particularmente de los señores Alcaldes de los Ayuntamientos de esta provincia, de quienes espero se servirán comunicar en forma legal la presente a los señores Inspectores municipales de Sanidad respectivos.

Gerona, 19 de Mayo de 1932.—El Inspector provincial de Sanidad, Doctor E. Ibáñez Sainz.

Disposiciones Oficiales

RESUMEN

MES DE ABRIL

Gaceta día 2.—Orden del 31 de Marzo, declarando puede permitirse en el límite que se indica el empleo de nitrato potásico en la salazón de carnes de conserva.

Circular de la Dirección general de Sanidad relativa al cumplimiento de lo dispuesto en la Orden de 3 de Diciembre del año próximo pasado, sobre remisión al Instituto Técnico de Farmacobiología de muestras de los productos que se relacionan en el apartado 1.º de dicha disposición.

Gaceta día 3.—Ministerio de Agricultura, Industria y Comercio.—Orden del 31 de Marzo, dando disposiciones para la provisión en propiedad de las plazas vacantes de Inspectores municipales Veterinarios que estén en la actualidad desempeñadas interinamente.

Gaceta día 4.—Decreto del 31 de Marzo, autorizando al Ministro de la Gobernación para resolver en la forma que estime conveniente cuantos asuntos se refieren al régimen de los Balnearios y a la provisión de las plazas de Médicos-directores de los mismos.

Gaceta día 5.—Orden de 1.º, disponiendo que todos los establecimientos de agua minero-medicinales, sin excepción, dispensaran cualquier tratamiento hidromineral que sea prescrito por un Médico en ejercicio legal de su profesión, sin que estas prescripciones necesiten referendo alguno.

Gaceta día 9.—Decreto del 7, disponiendo queden suprimidos todos los ingresos que en forma de impuesto a las casas de prostitución o derechos por reconocimientos domiciliarios se venían haciendo efectivos hasta la fecha.

Circular de la Dirección general de Sanidad. de 30 de Marzo, disponiendo que los Ayuntamientos de la provincia de Gerona consignen en sus respectivos presupuestos las dotaciones correspondientes a las plazas de Médicos titulares-Inspectores municipales de Sanidad (En la misma Gaceta, Anexo único, se publica la clasificación definitiva de las referidas plazas).

Gaceta día 23.—Orden del 22, creando los Centros secundarios de Higiene rural que se indican.

Gaceta día 24.—Circular de la Dirección general de Sanidad. Rectificación a la clasificación definitiva de las plazas de Médicos titulares-Inspectores Municipales de Sanidad de la provincia de Gerona.

Gaceta día 30.—Ministerio de Agricultura, Industria y Comercio. Orden

---

Antes de adquirir material para laboratorio, interesa a usted pedir presupuesto y catálogo a **H. MERGARD**

Enrique Granados, 41

BARCELONA

Imposible competir en precio y calidad

---

del 27, prorrogando hasta el día 31 de Mayo el plazo de admisión de documentos e instancias precisos para figurar en el Escalafón general de Veterinarios.

MES DE MAYO

Gaceta día 6.—Circular de la Dirección general de Sanidad del día 3, disponiendo que los Inspectores provinciales de Sanidad exciten el celo de los Secretarios de las Juntas municipales de Sanidad a fin de que les envíen los datos estadísticos que se mencionan en la disposición que se cita.

Gaceta día 7.—Decreto del 26 de Marzo, declarando se generalice la disposición que se cita de 10 de Noviembre del año próximo pasado a las especialidades farmacéuticas alemanas y suizas.

Gaceta día 11.—Ministerio de Agricultura, Industria y Comercio.—Orden del 5. Determinando los servicios que deben figurar en el Escalafón de los Veterinarios municipales.

Gaceta día 12.—Orden del 7, aprobando el Reglamento que se inserta por el que habrán de regirse los servicios de prevención antituberculosa en niños menores de dos años.

Gaceta día 18.—Orden del 16, aclarando la relativa al régimen de los Establecimientos Balnearios publicada en la Gaceta de 5 de Abril del año actual.

Orden del 16, disponiendo que por la Dirección general de Sanidad se convoque concurso oposición para proveer veinte plazas de Médicos Jefes de Dispensarios Antituberculosos de las provincias que se indican y la de Médico-Director del Sanatorio de Alcohete (Guadalajara) y Circular de la Dirección general de Sanidad determinando las condiciones, Tribunal y Reglamento de que habrán de regirse.

Circular de la Dirección general de Sanidad del 17, convocando a concurso oposición libre, para proveer la plaza de Médico residente del Sanatorio de Húmera.

Gaceta día 20.—Orden del 16, relativa al personal sanitario subalterno que existirá en los Establecimientos Psiquiátricos públicos y privados.

Orden del 17.—Aprobando el programa para obtener el certificado de aptitud de Enfermero psiquiátrico.

Gaceta día 26.—Orden del 25, disponiendo que por la Dirección general de Sanidad se convoque concurso-oposición para proveer la plaza de Médico-Odontólogo del Sanatorio Marítimo de Pedrosa.

Orden del mismo día, para proveer las plazas de Médico-Director y Médico Otorinolaringólogo del Sanatorio Torremolinos (Málaga).

Gaceta día 27.—Dirección general de Sanidad.—Convocando concurso-oposición para proveer dos plazas de Médicos de guardia en la Enfermería de Chamartín de la Roca.

Id. id. id. para proveer tres plazas de Médicos de guardia en el Hospital Nacional y Pabellones para Tuberculosos.

Id. a provisión libre, la provisión de una plaza de Auxiliar de la Sección de Fisiología-farmacológica vacante en el Instituto de Farmacobiología.

Gaceta día 31.—Dirección general de Sanidad.—Aclarando en la forma que se indica, los preceptos de la Norma 16 del Reglamento de 11 de Noviembre de 1930, respecto al nombramiento de Vocales que han de constituir los Tribunales especiales que han de juzgar las oposiciones directas para proveer en propiedad las plazas de Médicos titulares.

ANTIQUISIMA FARMACIA CARRERAS

BORDILS (*Provincia de Gerona*) Fundada por D. F. CARRERAS el año 1668

ESPECIFICOS PREMIADOS con medalla de oro (Nápoles 1895), y Gran Diploma de Honor (Tibidabo 1915)

Crosotánico Carreras.—Las bronquitis, aun las más crónicas, se curan radicalmente con este preparado; y con él y nuestro *Digestivo*, usados como indica el prospecto que acompaña a cada frasco, se han curado muchos físicos del pulmón y de la garganta, algunos ya viaticados, y muchos de ellos cavernosos, es decir en el tercer periodo de la enfermedad. **Precio, 6 pts.**

Digestivo Carreras.—Su eficacia en las enfermedades del estómago, hígado e intestinos es tal, que le llaman *maravilloso* los enfermos que lo han usado. Cura el estreñimiento habitual sin purgantes, laxantes ni lavativas. Es preservativo seguro de las infecciones intestinales y un admirable depurativo para combatir las afecciones herpéticas. **Precio, 5 pts.**

Regenerador Carreras.—Por su sabor agradable y efectos rápidos y seguros, es el mejor reconstituyente para los niños en su crecimiento. Es indispensable a las jóvenes en su desarrollo, regularizando y haciéndoles menos molestos los periodos; a las mujeres encintas y a las que crían, para el mejor desarrollo de los hijos y evitar a las madres los vómitos y demás molestias del embarazo. Y es sobre todo admirable el efecto que produce en los viejos y en los agotados por los vicios o por el exceso de trabajo mental o físico. **Precio, 5 pts.**

Antirreumático Carreras.—Es el remedio más seguro del *reumatismo articular y muscular*, de la *gota* y de la *ciática*, y el verdadero preservativo de la *apoplejia*; y junto con nuestro *Regenerador*, mejora de tal modo a los que han sufrido ataques apopléticos, que muchos de ellos han recobrado la fuerza y agilidad perdidas, e incluso la facilidad de expresión, llegando a hablar con la misma facilidad que antes del ataque. **Precio, 3 pts.**

Jarabe de la Dentición Carreras.—Con este *Jarabe* y nuestro *Digestivo*; se **SALVAN TODOS LOS NIÑOS** en el periodo de la dentición. Ha habido población de cerca de 1.500 almas, que con este tratamiento ha logrado una disminución tal en la mortalidad infantil, que hace dos años no ha muerto ninguna criatura el año último. el de 1925, sólo ha habido ocho defunciones, todas de adultos. **Precio, 2 pts.**

DEPOSITARIOS:—Madrid: Dr. Abras, Argensola, 10. - Barcelona: Doctor Segalá, Rambla San José, 14. - Zaragoza: Señores Rived y Chóliz, Jaime I, 19 y 21. Gerona: Doctor Pérez Xifra, Abeuradors, 2 y 4; y Doctor Roca, Plaza del Oli, Farmacia «La Cruz Roja».

AL POR MAYOR Doctor Andreu, Rambla de Cataluña, 66 **BARCELONA**

Agente general para Cuba: D. Vicente Rosell, Prado, 77. - **HABANA**

Agente General para la República El Salvador:

D. Jaime Font «Las Novedades», - **SANTA ANA**

ORTOPEDIA

ANTIGUA CASA CABRE

Peri y Juan S. en C.

Fundada en 1897 - Proveedores de los Hospitales
Sta. Cruz, Clínico y Sagrado Corazón

Taller y Gabinete para la construcción y aplicación de braqueros : Fajas Ventrales y aparatos para corregir las desviaciones del cuerpo humano : Venta de artículos para Medicina, Cirugía y Laboratorio.

)—(

PUERTAFERRISA, 6

Teléfono, 15753

BARCELONA

Tapón Corona Rapid

Tapón Higiénico

Tapas automáticas

para botellas, jarras y vasos

Pinzas automáticas Rápido

Tapón Corona

Rapid y Variedades

S. A.

GERONA

Plaza Carril, 4

BARCELONA

Calle Cortes, 580

Material completo para Laboratorios
Químicos, Clínicos e Industriales.

Maquinaria y aparatos para la
Industria Farmacéutica, Perfumería,
etc., etc.

Material científico para Universidades
Colegios, etc., etc.

Instrumental y Mobiliario Quirúrgico
para Clínicas, Hospitales, Sanatorios,
etc., etc.

Pérez, D. Silva e Impellitieri, Ltda.

Sucesores de CASA METZGER, S. A. en la Sección

Material completo para Laboratorios, Cirugía humana y Veterinaria

Paseo de Gracia, 76 — BARCELONA — Teléfono. 71774

MICROSCÓPIOS Y
APARATOS OPTICOS

APARATOS CIENTÍFICOS PARA OCULISTAS,
OTORRINO-LARINGÓLOGOS Y GEODESIA
HAAG-STREIT-BERNA

ESPIROMETRO SEGÚN KROGH
METABOLÍMETRO PERFECCIONADO Y APARATOS
PARA FISIOLÓGIA Y MEDICINA

L. CASTAGNA & SOHN - VIENA

EQUIPOS
GERBER
PARA ANALISIS DE
LECHE

Instrumental AHUPTNER para "Veterinaria" y para la cría y cuidado
de los animales

INTERESA A TODOS LOS AYUNTAMIENTOS Y CLASES SANITARIAS ESTAR SUSCRITO A LA

Revista de Sanidad e Higiene pública

Boletín Técnico de la Dirección General de Sanidad

que no sólo publica interesantes trabajos científicos y luminosas estadísticas, sino por venir incluida en cada número, toda la **LEGISLACIÓN SANITARIA** últimamente publicada, fácilmente encuadernable en tomos anuales, que no deben faltar en ninguna Oficina de Sanidad municipal.

SUSCRIPCIÓN ANUAL { Sanitarios y corporaciones. 15 pesetas
Particulares . . . . . 20 »

Para suscribirse, dirigirse al Administrador

D. Pedro Banco Grande

MINISTERIO DE LA GOBERNACION

El Derecho Sanitario Español

REVISTA MENSUAL

de Legislación, Administración y Organización Sanitaria

Dirigida por el Doctor Bécares,

Inspector Provincial de Sanidad

María de Molina, 11: — VALLADOLID

Recopilación de toda la legislación sanitaria vigente, con acotaciones en el texto y notas para su aplicación práctica; en una palabra, toda la jurisprudencia que se ha sentado en materia sanitaria, expuesta con la maestría con que acostumbra a hacerlo el Dr. Bécares. De gran interés para los sanitarios todos y, principalmente, para los Sres. Inspectores municipales de Sanidad.

SE ESTA PUBLICANDO EL TOMO VIII

PRECIO DE SUSCRIPCIÓN: AÑO, 24 PESETAS

También pueden adquirirse los tomos I, II, III, IV, V, VI y VII de dicha Revista, encuadernados en media pasta al precio de 28'50 pesetas cada uno, o contra reembolso por 29 pesetas.

Los pedidos al Dr. Bécares. Dirección indicada